

tam mi vtonilo je srcé,
z menoj gre zla melanholija;
odslej brez vesla sem čolnar,
kam val me vrže, ni mi mar!
18. junija 1916.

Fr. Rojec.

ODLOČITEV?

Listi javljajo: »Giornale d' Italia« (glasilo italijan. ministra zunanjih del) piše: Odločitev v svetovni vojni se je začela na vseh frontah. Prihodnja dva meseca utegneta prinesiti odločitev v svetovni borbi. Udarila je ura rešitve. Usoda četverozveze bo tudi usoda Italije. — Iz Genfa pišejo: Švicarski listi potrjujejo, da je Briand v zbornici določil končni termin za žrtve Francije na konec avgusta. — Iz Stockholma poročajo: Nevtralna konferenca za trajno posredovanje je dala pobudo, da se dne 1. avgusta — na drugo obletnico svetovne vojne — priredi veliko mirovno demonstracijo, ki bi obsegala vse dežele. Parola bo ta: »Nikar še eno zimo vojne!« Evropske in ameriške nevtralne države naj zahtevajo od vojujočih, da naznanijo svoje mirovne pogoje. Ta dan naj se vrše zborovanja, sprevedo, božje službe, po vsem nevtralnem svetu naj vse delo počiva za pet minut. Ob 10. uri dopoldne naj se ustavi ves aparat civilnega življenja; celo vsak železniški vlak naj se ustavi sredi vožnje, da se tako izrazi splošna zahteva po miru. Razne dežele so se že izjavile za to akcijo.

ČASOPIS ZA RUSKE UJETNIKE V MONARHIJI.

Na Dunaju je začel izhajati tednik v ruskem jeziku pod naslovom »Nedelja«, ki mu je urednik rusnik Hugon Nagele. List je namenjen ruskim vojnim ujetnikom.

KULTURNO DELO C. IN KR. VOJAŠKE UPRAVE NA RUSKEM POLJSKEM.

Apostolski vojni vikar c. in kr. armade in mornarice, škof Emerik Bjelik, ki je meseca maja tekočega leta prepotoval zasedeno ozemlje Poljske, poroča o velikem kulturnem delu tamkajšnje c. in kr. vojaške uprave. Iz njegovega obširnega poročila posnemamo le odstavek glede šolstva: Temeljito delo je opravila vojaška uprava na polju šolstva. Kakor znano, so morale biti pod rusko vladavo vse javne šole ruske; tudi v privatnih (verskih) šolah je moral biti učni jezik ruski, poljščina pa le učni predmet. C. in kr. vojna uprava je z enim mahom izpremenila vse ruske ljudske šole v poljske, in dočim je imela prej vsaka občina z 20 do 30 vasmí le po eno ljudsko šolo, ima sedaj že vsaka občina po več ljudskih šol, tako da je sedaj na Poljskem približno 1400 ljudskih šol s 1800 učnimi osebami. Seveda se je primerno zvišalo tudi število šoloobiskujočih otrok. Da se odpomere pomanjkanju učiteljev, so se uvedli nadaljevalni tečaji. V Jedrzejowu so ustanovili moško učiteljsko, v kratkem otvorijo tudi žensko. V Kielcah so otvorili prvi razred javne gimnazije. Za srednjošolsko izobrazbo skrbe doslej večinoma še zasebni zavodi, ki jih vojaška uprava obilo podpira.

NOTRANJI SLUŽBENI JEZIK NA ČEŠKIH SODNIJAH.

Višje deželno sodišče v Pragi je vsem sodnijam praškega nadsodišča pred nekaj časa vnovič resno zabičalo, da v službenem razmerju te oblasti stoječih uradnikov, nastavlencev in slug v njihovem osebem razmerju do službene gosposke ni smatrati za stranke in da se mora v tem oziru rabiti izključno nemščina kot notranji službeni jezik.

RAZDOR V MADŽARSKI NEODVISNI STRANKI.

Iz te stranke je doslej izstopilo 27 poslancev. Vodja teh poslancev, ki se hočejo konstituirati samostadno, je grof Michael Karoly. Ta je zdaj z ozirom na razkol obelodanil pojasnilo o denarju, ki je bil zbran v Ameriki za volitve na Ogrskem. Grof Karoly piše: Ta denar je dan izključno meni na dispozicijo. Naložen je na dobrem kraju na moje ime in ga ne more nihče doseči. Sam razpolagam s tem denarjem in lahko z njim storim, kar hočem. Seveda ga bom porabil za namen, ki je zanj bil darovan, namreč za pridobitev splošne volilne pravice in za demokratiziranje Ogrske. — O programu nove madžarske neodvisne stranke poroča kor. urad iz Budimpešte 18. t. m.: Nova (Karolyjeva) neodvisna stranka osemindesetnikov objavlja svoj program. Stranka stoji na stališču personalne unije, priznava pa v pragmatični sankciji določeno obveznost vzajemne obrambe. Nadalje zahteva samostojno ogrsko armado in narodno brambno organizacijo na podlagi honveda in črne vojske, splošno volilno pravico, obnovo tiskovne, društvene in zborovalne svobode, samostojno carinsko ozemlje, samostojno ogrsko državno banko, obsežno narodno zemljiško reformo, intenzivni razvoj ljudskega šolstva. Glede Hrvaške želi nova stranka ohraniti bratsko (= nagodbeno) razmerje.

MAJOR MORATH O POLOŽAJU.

Iz Berlina poročajo: Major Morath piše v »Tageblattu«: Nazoru, da ginejo ruske sile, morem le pogojno pritrčiti; po naravi se namreč pomnoži ruska armada od časa do časa za nekaj milijonov novih čet. Izključeno pač ni, da potem, ko se

bo razbil novi ruski parni valjar in se vrge med staro železo, napoči na vzhodu daljši odmor bojev in da zadobi takrat misel na miru kako obliko. Mogoče je misliti, da bodo ginile angleške sile, ker Angležem ni na tem, da bi sami s svojo silo zmagovali. Drugih posledic zdaj ne kaže izvajati iz sedanjega položaja vojske.

PADLI ČEŠKI UČITELJI.

V poročilu tajništva češke učiteljske Zveze čitamo, da so padli v prvem letu vojne na bojišču 103 češki učitelji, v drugem letu vojne pa je padlo 106 čeških učiteljev — skupaj torej 209. — Bodi časten spomin v naših srcih tem junaškim češkim tovarišem, ki so svoje življenje darovali cesarju in domovini!

ITALIJANI VZTRAJAJO OB SVOJIH ZAHTEVAH.

Korespondenčni urad poroča: V »Journalu« nastopa Caburi proti stališču urednika inozemskega oddelka lista »Times«, Steeda, v jugoslovanskem vprašanju in ga svari, da naj ne pripoveduje zmernosti sami Italiji, temveč tudi Sloveniji. Caburi se ne da ostrašiti po angleških grožnjah, da bi se Slovani, če bi jim Italijani hoteli zgraditi pot, vrgli v naročje Nemcem. Caburi meni, da bi znali to napraviti tudi Italijani, če bi se ne dosegel sporazum. Italija mora vztrajati na nadvladi v Adriji, zakaj samo v tem slučaju bi se mogla neovirano razširjati na vzhodu. Kdor je v posesti vzhodne jadranske obale, je gospodar vrat na vzhod. Ta vrata morajo biti italijanska. Italija je pričela vojno zaradi teh vrat, in če bi ne bilo te težave med Italijo in Avstro-Ogrsko, bi se bilo lahko sprazumeti. Kako so mogli Jugoslovani zahtevati, da naj bi se Italija odrekla ravno tistemu, kar naj bi bil dobiček njene vojne? Dokler so samo nekateri hrvatski vročekryneži stavili svoje zahteve, da bi sejal spore v dunajskih interesih, se ni bilo treba razburjati zaradi teh zahtev. Sedaj pa, ko so prijatelji Italije v inozemstvu priredili takim zahtevam, se ne čuti samo krepko razočaranje, ki sili Italijane, da protestirajo najodločneje. Italijanski vladi in italijanskemu narodu se ne sme zgoditi krivica, da bi ju smatrali za sposobna, da bi se odrekla taki zahtevi. Če bi Jugoslovani prelistali italijansko zeleno knjigo, bi videli, kaj vse je Italija zaradi miru zahtevala, od Avstro-Ogrske. Potem bi pa tudi umeli, da ima Italija po vseh vojnih žrtvah sedaj pravico, da zahteva več kot pa tedaj. Jugoslovani naj bi si torej ne delali nikakršnih iluzij o tem. Trsta, Istre, Reke in Zadra bi Italija ne mogla izročiti. Urednik lista »Times« za inozemstvo bi storil prav, če bi prepričal o tem Jugoslovane. — »Reichspost« piše z ozirom na zgorajšnje prekeranje med Italijanom in Angležem: »Prepir tatov za našo zemljo nam vnovič odkriva njeno vrednost.« Nadalje prinaša, kar je pred kratkim časom pisal francoski »Matin«: V Avstriji je narodna skupina, katere razmerje do Italije je posebno kočljivo. To so Jugoslovani. Naj bodo zahteve te skupine take ali take, toliko stoji, da mora Italija v skupnem interesu zaveznikov in za ohranitev miru ohraniti popolno nadvlado v Adriji. Najvažnejše je to, da se v bodoči Evropi napravi močne zavore pred nemško nevarnostjo. Upoštevajoč te višje ozire, pri čemer pa nismo zavržli stremljenj junaških Srbov, smo zadnjič zapisali: »Jugoslovanska skupina je poklicana, da pomnoži odškodnino, ki jo

ima Srbija dobiti v toliki meri, kakor jo bo dopuščala organizacija prihodnje Evrope, ki zahteva absolutno gospodstvo Italije nad Adrijo. Več članov društva »Dan-te Alighieri« nam je 19. marca iz Rima poslalo svoje nazore o jadranskem vprašanju. Pravijo, da je posebnega strateškega interesa želja Italije, da dobi Istro in njena mesta do nekaj km južno od Reke, t. j. do čeri Sv. Marka in Dalmacijo z otoki in obalo do Neretve.«

VOJNI SMOTER NEMŠKEGA KANCLERJA.

Na Nemškem je vnovič vstala huda nevihta. Od raznih strani zahtevajo, da naj se dovoli razpravljati o vojnih smotrih. Razni krogi so odločno proti »slepemu« zaupanju v kanclerja. Nacionalisti mu očitajo, da je označil nemške vojne smotre amo v negativni, ne pa tudi v pozitivni smeri, in zato bi skoraj dvomili o »odločni volji za zmago«. Kancler se vneto brani v svojem glasilu in pravi med drugim: »Ali je res mehkužnejš in politik slabotnih možgan tisti, ki drugače misli kakor šestero gospodarskih zvez? Ali je reš to pravo znamenje poguma in nadkriljujočega spoznanja, če poveš smotre, ki so glede možnosti še negotovi, glede koristnosti pa sporni in dvomljivi? Vsekakor naš veliki mojster v državniški umetnosti vrednosti svojih mirovnih sklepov ni meril nikdar zgolj po velikosti pridobljenega ozemlja in zato tudi nikdar ni izkušal prikopiti državi tujih, samostojnih narodov, ampak jedro njegovega dela je bilo: »Kako najbolj kmotrno in trajno napravim svojo nemško domovino složno, krepko in tako, da je ne bo mogoče napasti v prostem razvoju njenih sil?«

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZI IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Ob sklepu šolskega l. 1915/16 so darovali učenci okol. deške lj. šole v Celju v prilog »R. k.« 70 K 96 h; učiteljica Maierjeva iz Bukovja od družbene zabave 200 K; prireditelj otroškega vrta CMD na Savi na Jesenicah 25 K 72 vin.; tedenska darila učencev po poštni hranilnici 20.340 K 14 vin., neposredno 12.395 K 03 vin. = 32.735 K 17 vin.; pripravjalnica za srednje šole v Trstu 110 K in 540 K = 650 K; prireditelj CM otroškega vrta v Kolonji 216 K 22 vin.; uprizoritev tovariša A. Kosija igre »Iz dni skrbi in žalosti« na Brezjah 147 K; šolsko vodstvo v Metliki čisti donos patriotične priredbe učencev predmestja Hrib 12 K; vodstvo ljudske šole v Bazovici 12 K 76 vin.; otroški vrtec v Sv. Križu pri Trstu od svoje priredbe 230 K; učiteljsko osebje videmske šole namesto venca na krsto gosp. Jos. Gomilška, nadzornika južne železnice 10 K; skupaj 34.309 K 83 vin. V zadnji števil. izkazanih 139.471 K 96 v. Danes izkazanih 34.309 « 83 « Dostej nabranih 173.781 K 79 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

Na slovenskem Štajerskem so potom šolskih nabiralšč po prizadevanju in agitaciji slovenskega učiteljstva dalje za IV. vojno posojilo podpisali: Braslovče 56.000 K; Dobova 11.000 K; Hajdina — še 14.000 K; Ptuj okolica 19.000 K; Vičina — še 20.000 K; Pišece 8.000 K; Radvanje 26.000 K; Polskava 10.500 K; Slivnica 11.000 K; Leitersberg-Krčevina 14.500 K; Tezna — še 10.000 K; Pobrežje 70.000 K; Muta 10.500 K; Trbovlje 12.000 K; skupaj torej še 292.500 K.

besedam, namenjenim nepoznanemu piscu. Josip Steinberger je bil tudi zvest sotrudnik našega mladega narodnega odra. Pohvalo, ki jo je drugodi sprejemal kot nepoznan le takorekoč na tihem, je žel tu vedno glasno in nedeljeno. Za burke ni maral, zato pa je živel z vso svojo dušo in z vsem svojim telesom v dramí »Žetev«, »V znamenju križa«, »Ben Hur« in cela vrsta drugih, zlasti pa »Quo vadis«, so pokazale vso njegovo veliko zmožnost. V »Žetvi« kot knjigovodja prvič na odru je presenetil, ko pa je sodeloval zadnjič kot Petronij v »Quo vadis«, je strmel slehri poldrugotisočglave množice. Sijajni nastop je pričaral takrat na oder Petronija v tako verodostojni obliki, da je velo iz vsega res nekaj, enako dnevom velikega rimskega požara. Dasi obdan z najboljšimi naših domačih igralcev, ga niso spravili oni do popolne veljave, marveč on njih in jih še daleč prekašal ves večer, čeravno je dramizacija »Quo vadis« priznana ena najslabših. Od prvega vstopa na oder, pa tja do svojega zadnjega prizora — umirajočega — je bil pravi, veliki Petronij blaznega svojega cesarja - Nerona...

Jos. Steinberger je vkljub svoji težki, zavrtni bolezní končal malone vse študije učitelja. Imel je maturo, sposobnostni in meščansko-šolski izpit, vse troje z odliko. A hrepenel je v tem oziru še dalje in sigurno bi bil dosegel vse... Razumel je poleg slovenščine in nemščine oba ostala glavna jugoslovanska jezika, razumel je ruski in tudi precej francoski, angleški in laški. Kratko: bil je izreden talent in menda ravno zato je moral leči tako zgodaj, tako prerano v grob. Saj je prokletstvo usode, da morajo ravno najnadarjenejši podleči v največjem številu, preden sploh pride njih nadarjenost da prave veljave. Josip Steinberger ostavlja mater in zaročenko. Vemo, da zanje ni tolažilnih besed v tej neizmerni boli in togi, kakor jih nimamo niti sami zase. Prepričani pa naj bodo oni, kakor smo to tudi mi, da mu je danes po tako nukepolnem življenju lahko. Duha njegovega je zagnil mrak večnosti, tam pa ni ne sanj ne trpljenja ne bridkosti... Naj počiva!... Ivan Skvarča.

Julij Friedl.
Kakor vedno, tako tudi sedaj... Črni, grozeči oblaki, hipoma svetli žarek, moreč blisk in — vitka jelka pade ječaje na tla. Gozd se pa čudi, šepeta: priroda, kako moreš je uničiti lastno bitje, lastni umotvor?... Nisem se sramoval vroče, vroče solze ob pretočni novici, in na trepetajočih ustnah so vstajali spomini... Julij, ali je res? Kaj si nam naredil, saj si komaj začel živeti! Leta 1894. si zagledal luč sveta pri Sv. Barbari v Halozah. V desetem letu tvoje starosti ti je umrl ljubeči oče, in z materjo si se potem preselil v Maribor, da v c. kr. vladnici tamošnjega učiteljskega dovršiš ljudsko šolo. Nisi izbiral dolgo poklica, posnemal si pokojnega očeta, pričel z učenjem v pripravnici, s pridnim učenjem si služil prvi denar in olajšal s tem breme ubogi materi, ki je prišla v Maribor z nepreskrbljenimi otroki. Kakšno veselje si naredil naši dobri mami s svojim zrelostnim izpitom leta 1913! Prvo

leto si služboval v Slivnici pri Mariboru, nisi se mogel ločiti od matere in vzel si jo s seboj. Kako radi so te imeli Slivničani, pričajo sedaj neštete solze. Črna zastava na ljudski šoli v Slivnici pa govori mimogredočim: Ljubil je svoj poklic, ljubil je svojo domovino in to je pokazal s svojo hrabro, častno smrtjo. Moj ljubi Julij, na tuji, sovražni zemlji, hvala ti in počivaj mirno! Srce, ki je našlo večno spanje in mir, je bilo dobro — junaško. Prva bolest, ki jo je naredilo svojcem, je bila — da je nehalo utripati! Okrašeno gomilo krije najboljšega sina, najzvestejšega tovariša in prijatelja, junaka-brata. Solze ljubezni in spoštovanja so rosile na tvoje padlo telo! Julij, tebe ni več! Živel pa bo trajno spomin, tvoja dela — in ljubezen!

Naročajte in širite naš list!